

TEA

Slovenija, 87 min, 2007

Režija: Hanna A. W. Slak

Scenarij: Hanna A. W. Slak

Fotografija: Karina Maria Kleszczewska

Montaža: Miloš Kalusek, Tomica Pavlica

Snemalec: Rafal Paradowski

Igrajo: Nikolaj Burger, Pina Pitenc, Marko Mandič, Sandi Krišl, Manca Dorrer, Tanja Šojić, Senad Bašić, Žan Marolt

Zvok: Hanna Preuss Slak

Scenografija: Katja Šoltes

Kostumografija: Bjanka Adžić Ursulov

Maska: Tina Šubic

Producenta: Frenk Celarc in Dunja Klemenc

Produksijska hiša: Gustav film v koprodukciji s petimi evropskimi studii

KRATKA VSEBINA

Desetletni Martin skupaj s staršema in dedkom – ki v filmu ostanejo neimenovani – živi v gozdu. Čeprav ima med drevesi, žuželkami ter nevidnimi škrti mnogo prijateljev, Martinu primanjkuje človeškega stika, zato po nasvetu modrega deda, nekakšne gozdne starešine, v zemljo posadi kostanj. S svojimi čarobnimi močmi naj bi mu ta prinesel nove prijatelje, kar se v kratkem tudi zgodi, le da ti niso natanko to, česar si je deček sprva želel: v Martinovo družinsko hišo se skupaj z mamo priseli dvanajstletna deklica Tea, ki se v fantovi prisotnosti obnaša odmaknjeno, zaprto. Ob tem pa staremu gozdu grozi nevarnost – kmalu naj bi ga gradbeno podjetje posekalo, zato da bi skozenj lahko speljali cesto –, s katero pa se lahko otroka soočita le skupaj.

Co-funded by the
European Union

Creative
Europe
MEDIA

Mednarodni projekt Poučevanje evropske zgodovine s filmom je program (Teaching European History through Cinema - TEHC) se bo v Sloveniji izvajal pod okriljem filmsko-vzgojnega Zavoda za uveljavljanje vizualne kulture Vizo in v partnerstvu še s petimi strokovnimi partnerji iz Italije (AGIS), Irske (County Museum Dundalk), Bolgarije (International Short Film Festival »In the Palace) ter Romunije (Romanian Film Promotion APFR).

TEME V FILMU

Kompleksnosti odraščanja in prvi čustveni vzgibi mladostnikov: Martinovo večplastno doživljanje sveta, tako pravljичnega kot stvarnega; spoznavanje lastnega položaja v družbi, tudi z zametki kompleksnih emocij: maščevanja, prezira, ljubezni, pa tudi občutja nepravilnosti, krivice in strahu.

Filmski režiser in publicist Vlado Škafar ta zapleten in ničkaj otročji splet medosebnih odnosov povzame takole: »Otroštvo in odraščanje [v filmu *Tea*] nista napolnjena samo z breskrbnostjo, veseljem in zabavo, ampak se v otroški duši porajajo tudi druga občutja, ki niso tako lahkotna, samoumevna.«

Človekovo razmerje do narave in naravnih habitatov: varovanje in spoštovanje okolja; ohranjanje gozdnih površin; napetosti, nelagodja ter antagonizmi med človekom in pokrajino; prednosti ter slabosti življenja v izoliranem ruralnem prostoru, odmaknjenem od družbe in civilizacije.

Posledice vojne in podobnih tragičnih dogodkov na otroško zavest: soočanje z novim, neznanim življenjskim okoljem; izguba domovine, selitev v tuje kraje in prilagajanje novim načinom sobivanja.

Napetost med neokrnjeno naravo in civilizacijo: »grozljiv« vdor mehanskih strojev ter delavcev z motornimi žagami v gozdno idilo; tehnologija in modernizacija – simbolizirani z motivov avtoceste –, ki ogrožata Martinov pravljичni svet.

Ksenofobija: strah pred tujim in drugačnim

Režiserka Hanna Slak svoj film, kljub pravljичni, skrajno fantazijski zasnovi, opisuje kot delno avtobiografsko povest o sprejemanju drugosti in drugačnosti, s katerima ima avtorica izkušnje še iz otroštva:

»Naša družina je pod streho vzela bosansko begunsko družino in to me je zelo zaznamovalo. Tako je nastal mladinski film *Tea*, ki govori o tem, kako otrok doživlja prihod tujcev v njegov dom, kot zlo, ki vdira v pravljico otroštva. Nakar se izkaže, da lahko s skupnimi močmi premagajo zlo, da je moč v njihovih srcih. Pravzaprav se mi zdi, da kar naprej delam filme o tem. O veri, da človek lahko reši drugega človeka. In v to res verjamem. *Slepa pega* je film o tem, *Tea* je film o tem in *Rudar* prav tako.«

POGOVOR O FILMU

Otroški film / mladinski film

Vsi parametri sprva kažejo, da imamo pri *Tei* opraviti z žanrom otroškega ali natančneje rečeno *mladinskega* filma: podzvrstjo, ki smo jo v slovenski filmski produkciji dolgo zapostavljali – kljub dejstvu, da prav od tu izvirajo ene imenitnejših domačih klasik, denimo *Sreča na vrhovi* (Jani Kavčič, 1977), *Poletje v školjki* (Tugo Štiglic, 1985) ter seveda *Kekec* (Jože Gale, 1951) –, ki pa se z nedavnim megahitom *Gremo mi po svoje* (Miha Hočevar, 2010) in manj donosnim, a vseeno pritegljivim filmom *Pojdi z mano* (Igor Šterk, 2016) vendarle kot kaže prebujata.

A četudi film z razdalje kaže vse značilnosti mladinskega žanra, h katerem so jo mnogi filmski recenzenti – in kino distributerji – ob izidu tudi prištevali, *Tea* od pozornem ogledu ne izpolnjuje zahtevanih kriterijev. Za razliko od čarovniških franšiz tipa *Harry Potter*, izdelanih po zgledu hollywoodskih *blockbuster* šablon, je režiserkina premisa tu bistveno skromnejša, intimnejša, pa tudi navadnejša in bolj preprosta, saj *Tea* namesto visokih šol magije in razkošnih fantazijskih gradov za svoj učinek pravljičnosti potrebuje zgolj gozd. Občutek skrivnostnosti in misterioznosti tu ni ustvarjen s pomočjo tehnik računalniške animacije – četudi te, vsaj v kontekstu slovenske kinematografije, v določenih delih filma igrajo razmeroma veliko vlogo –, pač pa prej s spretno in domišljeno manipulacijo temeljnih lastnosti filmske podobe: barve, sence, svetlobe ter teme.

Mavrično nasičen, stiliziran, na trenutke pa tudi hladen, bled in srhljivo mračen videz v gledalcu vzbujata ambivalentno razpoloženje – Martinov magični gozd deluje obenem nežen in zastrašujoč –, prav s pogostim variiranjem svetlobnih odtenkov in razgibavanjem barvne palete pa Hanna Slak gledalca vzbudi, da po potrebi filmske pripovedi skače med občutji miru, prevzetosti in nelagodja. Tako *Tea* s pomočjo enostavnih, a zelo učinkovitih izraznih sredstev, med katere nedvomno sodi tudi nedomača, na trenutke grozeča zvočna spremljava, sestavljena iz spektra piskov, šumov in nerazpoznavnega hrupa izpod prstov sonorične umetnice Hanne Preuss (režiserkinine mame), snuje zapleten in skrajno živahen čustveni zemljevid, pri katerem občinstvo nikoli natančno ne ve, kaj ga čaka v naslednjem trenutku.

Tea ob izidu v slovenskih kinematografih ni doživela uspeha, skromen obisk pa je mogoče vsaj delno pripisati dejstvu, da film, kljub promociji v okviru otroške kinematografije, nikakor ne sodi (zgolj) med otroške ali mladinske, saj avtoričina drzna eksperimentacija z sliko in zvokom ta žanr presega. Filmski kritik Samo Rugelj, ozirajoč se na zgodovino mladinskega filma na Slovenskem, popolnoma pravilno opaža, da je Hanna Slak v resnici ustvarila »ekološko dramo ... ki se je sicer krasila z oznako žanra mladinski film, to pa mu je potem odprlo nekaj vrat na šolske projekcije, a v resnici ni niti približno sodila med tovrstne filme.«

Magični realizem

Ena od odlik umetniškega izraza Hanne Slak – poleg stalnega manevriranja med žanri in raznolikimi slogovnimi obrasci – pa je tudi sposobnost za prepletanje dveh nasprotujočih si pripovednih načinov: realizma in fantazije. V vsem režiserkinem dosedanem opusu, zlasti pa v filmu *Tea*, smo tako priča zlitini domišljjskih dogodkov, izvirajočih iz notranjih procesov posameznika, ter tistih s podlago v zunanji stvarnosti, ta premišljeni postopek spajanja objektivnosti in pravljicnih priveskov pa lahko opredelimo s pojmom, ki je v polju literarne in filmske kritike že uveljavljen – *magični realizem*.

V filmu *Tea* – šele režiserkinem drugem samostojnem celovečercu – se spopad med magijo in vdirajočo resničnostjo odraža na več ravneh, še posebej opazen pa postane proti vrhu pripovednega trikotnika, ko na pravljico ter skrajno stilizirano gozdno prizorišče vkorakajo gradbeni delavci, oboroženi z bagri, žagami in brnečim kmetijskim traktorjem (ob pozornem posluhu je na šumeči zvočni podlagi slišen celo repetitiven ropot, ki po svoji strukturi spominja na letalo ali helikopter). Nekoč popolnoma čarobni naravi zdaj ogroža vdor mehanike in moderne civilizacije, temu primerno pa se tudi fantazijska filmska podoba – vsaj za par trenutkov, preden *Tea* v duetu z Martinom delavcev cestnega podjetja ne izžene – sunkovito sesede: igrivo brbotanje svetlobnih žarkov in nenehno izmenjujočih se svetlobnih odtenkov se za nekaj prizorov umakne na stranski tir, v vizualni shemi pa naenkrat začnejo prevladovati manj izmuetničeni – ter neprimerljivo svetlejši, mirnejši, stabilnejši – kadri, ki z dotedanjim pravljicnim vzdušjem, kot žaga z drevesnim deblom, hitro in neizprosno opravijo. A vladavina surove resničnosti nad fantazijo na srečo ne traja dolgo, saj se z umikom gradbenih strojev – ter s tem tudi dokumentarnih kadrov razsute gozdne površine – premoč magije nad realizmom zopet vzpostavi.

DODATNA LITERATURA

Vesna Milek, »Res verjamem v to, da človek lahko reši drugega človeka,« *Sobotna priloga*, 30. september 2017.

Dostopno na: <http://www.delo.si/sobotna/res-verjamem-v-to-da-clovek-lahko-resi-drugega-cloveka.html>.

Samo Rugelj, »Mladinski film: zanemarjeni žanr slovenske kinematografije,« *Pogledi*, 3. november 2010. Dostopno

na: <http://pogledi.delo.si/kritike/mladinski-film-zanemarjeni-zanr-slovenske-kinematografije>.

Vlado Škafar, Staša Tome, Nešo Stojanović, Mojca Pettauer, Anka Zupan, Petra Slatinšek, »*Tea*: gradivo za učitelje in starše,« *Kinodvor*, September 2017. Dostopno na: <http://www.kinodvor.org/wp-content/uploads/2017/09/tea.pdf>.

Pripravi: Nace Zavrl
(Zavod Vizo)